

Viite: Sähköpostitse saapunut asiantuntijalausuntopyyntönne 2.10.2023,
ympäristövaliokunta 19.10.2023

**Ehdotus valtion talousarvioksi vuodelle 2024 (HE 41/2023 vp) Pääteema:
vähäpäästöinen liikkuminen, energiamurros sekä VNS julkisen talouden
suunnitelmasta (VNS 1/2023 vp)**

Ympäristövaliokunta on pyytänyt Teknologiateollisuus ry:ltä lausunoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 ja erityisesti sen teemasta vähäpäästöinen liikkuminen ja energiamurros. Lisäksi on toivotu, että lausunnossa käsitellään tiiviisti julkisen talouden suunnitelmaa.

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja keskittyy lausunnossaan käsittelemään pääluokkien 31 (liikenne- ja viestintäministeriö) ja PL 32 (työ- ja elinkeinoministeriö) määrärahoja ja toimia vähäpäästöisen liikenteen edistämiseksi sekä energiamurroksen vauhdittamiseksi.

Lausunto

Teknologiateollisuus ry:n tehtävänä on rakentaa teknologiayrityksille edellytyksiä menestystä ja luoda kestävästi arvoa. Visiomme mukaan vuonna 2030 ihmisen toiminta on tasapainottumassa maapallon kantokyvyn kanssa samaan aikaan kun Suomi on maailman kärkeä puhtaiden teknologioiden kehittämisessä ja kestävässä arvонуluonnissa.

Vuoden 2024 budjettia on valmisteltu haastavassa taloudellisessa ja geopoliittisessa tilanteessa. Kuluneen vuoden aikana inflaatio ja korot ovat olleet korkealla tasolla, mikä on osaltaan nostanut yritysten toimintakustannuksia samalla kuin kotimainen ja kansainvälinen investointiympäristö on muuttunut epävarmemmaksi. Teknologiateollisuus ry:n mukaan muuttuneessa ja epävakaassa ajassa on tehtävä panostuksia yhteiskunnan iskunkestävyyteen ja fossiilitaloudesta irtautumista mahdollistaviin investointeihin.

Teknologiateollisuus ry pitää tärkeänä, että epävarmuuksista huolimatta yritysten toimintaympäristö säilyy kilpailukykyisenä ja että kestävää kasvua edistetään edelleen määrätietoisesti.

PL 31 – Liikenne- ja viestintäministeriö*Ratahankkeiden suunnitteluhankeyhtiöiden osakehankinnat kannatettavia*

Talousarvioesityksen mukaan uusien raidehankkeiden suunnittelua varten perusteille yhtiöille (Turun tunnin juna Oy, Suomi-rata Oy, Itärata Oy ja Lentorata) myönnetään yhteensä 9 milj. euron suuruinen 3 v. siirtomääräraha. Suunnitteluhankeyhtiöiden vastuulla on raideyhteyksien suunnittelu vain rakentamisvalmiuteen asti. Varsinaisen rakentamisvaiheen suunnittelu ei siis sisälly määrärahavaltuutuksen piiriin. Mahdolliseen rakentamisvaiheeseen siirtyminen edellyttää erillisen päätöksen. Valtio on sitoutunut yhtiökohtaisissa osakassopimuksissa pääomittamaan raidehankkeiden suunnittelukustannuksia yhteensä 158,7 milj. eurolla.

Suunnittelumäärärahan varaaminen raitesuunnitteluhankeyhtiöille on hyvin kannatettavaa varsinkin valitsevassa kiinteistö- ja rakentamisalan matalasuhdanteessa, jolloin kokenutta infrasuunnittelun henkilöstöä on hyvin saatavilla ja suunnittelu voidaan tehdä erittäin kustannustehokkaasti. Samalla suunnitteluttaminen luo valmiuksia varsinaisen rakentamispäätöksen tekemistä varten ja parantaa alan muutoin heikkenevää työllisyystilannetta. Raidehankkeiden avulla voidaan myös edistää muuta rakentamista ja investointeja sekä vaikuttaa myönteisesti koko liikennejärjestelmän päästöjen alentamiseen.

Uudis- ja korjauspanostukset liikenne – ja viestintäverkkoihin tarpeen

Teknologiateollisuus ry:hyn kuuluva Suunnittelu- ja konsultointiyritykset SKOI ry oli mukana aiemmin keväällä eduskunnalle luovutetussa 1072 tahon allekirjoittaneessa [Tievetoomuksessa](#), jossa järjestöt ja yritykset eri toimialoilta vaativat, että Suomen tiet on pidettävä kunnossa. Vetoomuksessa järjestöt muistuttavat, että tiestöön on kertynyt mittava korjausvelka, mikä vaikuttaa sekä kansalaisiin että teollisuuteen.

Talousarvioesityksessä on esitetty teiden, ratojen ja vesiväylien perusväylänpitoon yhteensä 1.535 milj. euroa. **Esitys on hyvä varsinkin, jos väylänpidossa priorisoidaan ministeriön kuvaamalal tavalla elinkeinoelämälle merkittävän verkon kunto sekä liikenneturvallisuus ja digitalisaation tuomat mahdollisuudet.**

Hallitus aikoo toteuttaa vaalikauden aikana liikenteeseen liki kolmen miljardin euron investointiohjelman, joka rahoitetaan pääosin myymällä valtion omaisuutta. Valtion vuoden 2024 budjetin infrainvestoinnit painottuvat ratojen rakentamiseen ja korjaamiseen. Lisäksi hallitus on sitoutunut tekemään lisää investointiohjelman mukaisia päätöksiä kevään 2024 kehysriihessä, mahdollisesti vuoden 2024 aikana annettavissa lisätalousarvioissa ja myöhemmissä hallituksen neuvotteluissa. **Hallitus haluaa edistää hallitusohjelman investointiohjelmassa päätettyjen väylähankkeiden suunnittelua nopeutetusti, mikä on erittäin kannatettavaa.**

Teknologiateollisuus kiittää hallitusta myös siitä, että väylähankkeiden luettelossa on mukana teollisuuden tulevien vähäihilisyys- ja energiainvestointien kannalta tärkeitä yhteyksiä ja kehityshankkeita.

Kaupunkien raitiotiehankkeille ja kevyen liikenteen kehittämiseen osoitetut tuet vivuttavat hyötyjä

Suuret kaupungit ovat viime vuosina investoineet merkittävästi raideliikenteeseen. Pääkaupunkiseudun ja Tampereen, tulevaisuudessa ehkä myös Turun, raitiotiehankkeet ovat lisäämässä investointeja myös katuihin ja kevyen liikenteen väyliin. Hallituksen talousarvioesityksessä on vajaan 20 milj. euron avustusmääräraha kasvavien kaupunkien raitiotiehankkeille. Tuki on tarpeen, jotta kaupunkiseutujen keskeiset tulevaisuuden raidehankkeet saadaan toteutettua. Näiden hankkeiden hyödyt ovat merkittävät, sillä niiden kautta voidaan tiivistää maankäyttöä ja parantaa joukkoliikenteen palvelutaso, mikä edelleen auttaa alentamaan liikenteestä aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä ja parantamaan työvoiman liikkuvuutta.

Hallituksen esitykseen sisältyy myös 12,4 milj. euron avustusmääräraha, jota voidaan käyttää muun muassa kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen sekä yksityistieavustuksiin. Määrärahaa alennetaan yli 15 milj. eurolla edellisvuoteen verrattuna. Suurin leikkaus – yhteensä noin 14,5 milj. euroa – kohdistuu erilaisiin yksityistieavustuksiin.

Teknologiateollisuus ymmärtää hyvin valtiontalouden menosopeutuksen tarpeet ja yhtyy hallituksen arvioon sen välttämättömyydestä, mutta haluamme samalla huomauttaa, että niin huoltovarmuuden kuin kotitaluksienkin kannalta on välttämätöntä pitää huolta kattavan ja kantavuudeltaan riittävän yksityistieverkon kunnosta. Nyt tehdyt leikkaukset uhkaavat rapauttaa mittavasta korjasuvelasta kärsivän yksityistieverkoston kuntoa entisestään ja viivyyttää tarvittavia vauriokorjauksia.

PL 32 – työ- ja elinkeinoministeriö

Teknologiateollisuus näkee valtioneuvoston tavoin, että siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa vauhditetaan parhaiten investoimalla uusiutuviin energialähteisiin, edistämällä energiatehokkuutta ja kiertotaloutta sekä panostamalla teollisuusprosessien vähähiilistämiseen. Tavoitteiden saavuttamisessa tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja innovoinnin tuloksilla on keskeinen merkitys

Elinkeino-, innovaatio- ja energiapolitiikoilla edistetään elinkeinoelämän uudistumista ja kansainvälisen kilpailukyvyn tki-perustaista vahvistumista, energiatehokkaan teollisen tuotannon ratkaisujen käyttöönottoa sekä laajemmin yhteiskunnan kehittymistä hiilineutraaliksi. Tämä edellyttää uusia toimenpiteitä sekä julkisen sektorin ja yritysten tiivistä vuorovaikutusta. On kehitettävä uusia ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluja sekä otettava käyttöön tuotantotapoja, joilla teollisuuden prosessit voidaan muuttaa vähähiilisiksi. Tähän panostamalla yritykset voivat edistää Suomen omien ilmastotavoitteiden saavuttamista sekä tarjota kotimaisiin vahvuuksiin perustuvia ympäristöllisesti kestäviä ratkaisuja, joiden kysyntä maailmanmarkkinoilla on kasvamassa.

TKI-panostukset tärkeä askel oikeaan suuntaan

Työ- ja elinkeinoministeriön osalta uudistumisen ja vähähiilisyyden määrärahoiksi ehdotetaan 1,6 miljardia euroa, josta tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI) tukemiseen osoitetaan yhteensä 529 miljoonaa euroa.

Teknologiateollisuus pitää tärkeänä sitä, että valtuus kohdentuu ennen kaikkea yrityksille, jotka sitoutuvat lisäämään investointeja puhdasta ja digitaalista siirtymää. **Yleisesti Teknologiateollisuus pitää erinomaisena hallituksen tavoitetta nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenot nykyisestä vajaasta kolmesta prosentista neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä.** Nyt annettu budjettiesitys on tärkeä askel tähän suuntaan.

Hallitus suuntaa resursseja myös pienydinvoimaloiden tutkimus- ja kehitystyöhön 4,5 miljoonaa euroa, mikä on kannatettavaa.

Energiatukea uuteen teknologiaa, vetyy ja teollisuuden prosessien vähähiilistämiseen

Momentin määrärahasta 240 milj. euroa ja valtuudesta yli 54 milj. euroa on EU:n elpymisvälineen kautta rahoitettavia investointeja energiainfrastruktuuriin ja uuteen energiateknologiaa sekä vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen edistämiseen sekä teollisuuden prosessien sähköistämiseen ja vähähiilistämiseen. Kohdentaminen on Teknologiateollisuuden mielestä tehty oikein. Investoinnit on suunnattava erityisesti vauhdittamaan vähähiilisen vedyn tuotantoa sekä kehittämään hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä teollisessa mittakaavassa.

Hallitus vauhdittaa siirtymää puhtaaseen energiaan 160 miljoonalla eurolla. EU:n elpymisvälineen varoja suunnataan erityisesti luvituksen keventämiseen, jotta puhtaan energian investointeihin saadaan vauhtia. Teknologiateollisuus pitää panostusta hyvänä, sillä resurssien suuntaaminen luvituksen keventämiseen erityisesti puhtaan energian investointien vauhdittamiseksi on tärkeää.

Suomella on käytettävissä yhteensä 127 milj. euroa REPowerEU-varoja ympäristöluvituksen vauhdittamiseen valtion aluehallintouudistuksen kanssa yhteensopivalla tavalla, puhtaan energian ja materiaalivirtojen T&K-rahoitukseen ja pilotointiin sekä puhtaan siirtymän investointeihin. **Teknologiateollisuuden mielestä panostusten kohdentuminen on oikea, mutta luvituksen osalta resursseja on tarpeen kohdistaa myös muutoksenhakutuomioistuimina toimiviin hallinto-oikeuksiin.**

Latausinfra tuki vahdittaa liikenteen päästövähennyksiä

Investointiohjelman Puhtaan energian Suomi -kärkihankkeet kokonaisuudesta osoitetaan 10 milj. euron valtuus julkisen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistämiseen.

Teknologiateollisuus pitää hyvänä, että liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistämiseen ohjataan varoja. Nämä ovat liikenteen päästöjen vähentämisessä tärkeä edellytys. Aikaisemmin käytössä olleella vanaan 10 milj. euron

suuruisella asuinrakennusten latausinfrastruktuurilla on saatu toteutettua 14 000 latauspistettä, joten liikuttaneen samassa kokoluokassa, ja nyt tehdyt päätökset poistavat vallinneen epävarmuuden tukien saatavuudesta.

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämisen tukea tulisi jatkaa vuoteen 2030 saakka

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuella korvataan päästökaupasta sähkön hintaan aiheutuvia välillisiä kustannuksia laissa määritellyille toimialoille vuosien 2021–2025 tietojen perusteella. Laissa määriteltyjen toimialojen katsotaan olevan erityisen alttiita merkittävälle hiilivuotoriskille päästökaupan sähkönhintaan aiheuttaman lisäkustannuksen johdosta. Sähköistämistuen tavoitteena on ehkäistä riskiä hiilivuodolle, turvata teollisuuden kustannuskilpailukykyä ja ohjata toiminnanharjoittajia kehittämään teollista tuotantoaan hiilineutraalimmaksi. Toiminnanharjoittajien tulisi käyttää myönnetystä tuesta vähintään puolet kehittämistoimiin, jolla ne edistävät toimintansa muuttumista hiilineutraalimmaksi.

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistukeen ehdotetaan talousarviossa 150 milj. euroa.

Teknologiateollisuus kiittää tärkeästä tuesta ja pitää sen käyttöön liittyviä ehtoja kannatettavina. Kiinnitämme kuitenkin huomiota siihen, että kompensatio on vain 25 % EU:n sallimasta maksimista, mikä voimakkaasti nousseen energian ja päästöoikeuksien hintojen myötä heikentää suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä verrattuna moniin muihin EU-maihin. Esimerkiksi Saksassa tuki on 100 %. Tuki-intensiteetti pienenee edelleen, kun määrärahan katto tulee nopeasti vastaan voimakkaasti kohonneiden päästöoikeuden hintojen myötä. Päästöoikeuden hinta on kivunnut kuluvan vuoden aika jo yli 90 euroon, josta se on nyt palannut 80 euroon tonnilta. Hinta vaihtelee voimakkaasti, joten määrärahan riittävyyttä on vaikea ennakoida täsmällisesti. **Teknologiateollisuus on toivonut, että tuen tason lisäksi hallitus tarkistaisi tulevaisuudessa tuen kestoa siten, että sitä jatkettaisiin aina vuoteen 2030 saakka.**

Lisätiedot:

Helena Soimakallio

Johtaja, kestävä kehitys

Puhelin 040 550 7706, sähköposti helena.soimakallio@teknologiateollisuus.fi